

Outi Alanko-Kahiluoto vihr

Kirjallinen kysymys taiteiden tutkimuksen asemasta Suomen yliopistoissa

Eduskunnan puhemiehelle

Taidealojen koulutusta annetaan Suomessa tällä hetkellä jollain tasolla 10 yliopistossa niin tiede- kuin taideyliopistoissakin. Taiteiden tutkimus yliopistoissa on tiedeperustainen ja monitieteinen tutkimusala, joka tuottaa tietoa ihmisten toiminnasta ja taiteiden yhteiskunnallisesta merkityksestä. Taideyliopistoissa pääpaino on opiskelijan omien taiteellisten valmiuksien kehittämisessä ja taiteilijaksi kasvamisessa. Taiteiden tutkimusta yliopistoissa opiskelleet työllistyvät yleensä joko tutkimuslaitoksiin tai esimerkiksi taide- ja kulttuurilaitoksiin, julkiselle sektorille, media-, viestintä- ja tapahtuma-aloille sekä opettajiksi. Suomen taidekenttä on voimakkaasti kansainvälistynyt viime aikoina, minkä vuoksi korkeatasoisia taidealan asiantuntijoita tarvitaan yhä enemmän.

Viime vuosina on ollut nähtävillä kehityssuunta, jossa – osin korkeakoulujen rahoitukseen tehtyjen leikkausten takia – tiedeyliopistojen tarjoamaa taiteiden tutkimuksen opetusta on vähennetty useissa yliopistoissa, monipuolista tuntiopetusta on karsittu ja vapautuneita opetustehtäviä on jätetty täyttämättä. Helsingin yliopistossa oli nykyistä taiteiden tutkimuksen koulutusohjelmaa perustettaessa yhteensä 14 opetusvakanssia, joista on jäljellä enää yhdeksän. Tampereen yliopisto lakkautti 2010-luvulla musiikintutkimuksen sekä teatterin ja draaman tutkimuksen tutkinto-ohjelmansa.

Taiteiden tutkimuksen seurojen neuvottelukunta on tuonut esille huoltaan em. kehityksestä ja sen seurauksista. Opetuksen vähenemisestä kärsivät välittömästi taideaineiden perustutkinto-opiskelijat. Yliopiston opetushenkilökunnan vähentäminen vaikuttaa kirjallisuuspääaineiden tuottaman tutkimuksen määrään ja laatuun, kun opetus- ja tutkimushenkilöstöä ei ole riittävästi. Koska taiteiden tutkimuksesta valmistuu myös opettajia, esimerkiksi kirjallisuudentutkimuksen resurssien vähentämisestä seuraa äidinkielenopettajiksi valmistuvien aiempaa heikommät edellytykset opettaa kirjallisuutta.

Yliopistot ovat pyrkineet karsimaan opetuksestaan päällekkäisyyksiä muiden yliopistojen kanssa ja lisäämään esimerkiksi yhteisprofessuureja. Yhteistyötä on lisätty etenkin musiikkitieteen ja Taideyliopiston kesken. Resurssien vähentäminen tiedeyliopistojen taidentutkimuksesta ja korvaaminen Taideyliopiston opetuksella herättää kuitenkin perusteltua huolta. Kuten edellä todettiin, tiede- ja taideyliopistoilla on eri tehtävät ja erilaiset koulutustavoitteet. Kummankaan opetusta ei voi korvata yhteisellä opetuksella kuin pieneltä osin.

Kirjallinen kysymys KK 458/2021 vp

Taidealojen koulutuksen ja tutkimuksen rakenteellisesta kehittämisestä laadittiin vuonna 2016 selvitys Taideyliopiston vararehtori Paula Tuovisen johdolla. Selvitys jäi kuitenkin puutteelliseksi sikäli, ettei siinä otettu huomioon tiede- ja taideyliopistojen erilaisia tehtäviä ja koulutustavoitteita eikä selvityksessä siksi nostettu esille riittävällä tavalla niitä ongelmallisia kehityskulkuja, joita opintojen keskittämisestä voi seurata. Monitieteisen sivistysyliopiston taiteiden tutkimuksen alasajaminen ei voi olla Suomen kulttuuri- ja tiedepolitiikan julkilausuttu eikä kätketty tavoite.

Yliopistolain (24.7.2009/558) 7 pykälän kolmannessa momentissa todetaan, että koulutusvastuun tarkemmasta jakautumisesta yliopistojen kesken säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella, joka valmistellaan yhteistyössä yliopistojen kanssa. Opetus- ja kulttuuriministeriö on viime kädessä vastuussa yliopistojen koulutusvastuun jakautumisesta ja siitä, että Suomessa järjestetään riittävästi taiteiden tutkimuksen opetusta. Nykyinen taiteiden tutkimuksen oppiaineiden hallitsematon alasajo antaa ymmärtää, että ministeriöltä puuttuu ajantasainen tieto taiteiden tutkimuksen tilanteesta Suomessa sekä keinot ohjata tiedeyliopistoja huolehtimaan taideaineiden resursseista.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Onko opetus- ja kulttuuriministeriöllä mahdollisuutta teettää taiteiden tutkimuksen kansallisen tason järjestämisen nykyisistä resursseista ja taiteiden tutkimuksen opetuksen edellytyksistä tiedeyliopistoissa kattava ja riippumaton selvitys, jossa tiedeyliopistojen ja Taideyliopiston erilaiset tehtävät olisi otettu huomioon?

Helsingissä 23.8.2021

Outi Alanko-Kahiluoto vihr